

Rechtsstaat onder vuur. Georganiseerde misdaad en drugscriminaliteit in Nederland

door Wilbert Jan Derksen

In september dit jaar werd advocaat Derk Wiersum geliquideerd om zijn dienstverlening aan kroongetuige Nabil B. in het proces tegen Ridouan Taghi, de meest gezochte crimineel van Nederland. Eerder werd ook al de onschuldige broer van Nabil B. in koelen bloede omgelegd door de moordbende van Taghi. Dat de georganiseerde misdaad bereid was een moord op een advocaat te bekostoven was in Nederland tot dan toe ongehoord. Taghi wordt gezien als een kopstuk binnen de zogeheten 'Mocro-maffia'. Een drugsconflict binnen deze Mocro-maffia leidde in 2016 nog tot de lugubere vondst van een afgehakt hoofd voor een shisha lounge te Amsterdam. De afgelopen jaren kwam de

onderwereld steeds vaker met de bovenwereld in contact, met alle gevolgen van dien.

'Onderwereld' refereert hier aan de georganiseerde misdaad, die zich onderscheidt van andere soorten criminaliteit in de grootschaligheid, ernst, gewelddadigheid en continuïteit (niet incidenteel) van misdaden die begaan worden. In Nederland heeft met name de drugscriminaliteit hier een groot aandeel in. Gezien de recente ontwikkelingen rondom deze problematiek is het hoog tijd om het karakter van de Nederlandse georganiseerde misdaad, in het bijzonder de drugscriminaliteit, bloot te leggen en een meer efficiënte aanpak van dit probleem te formuleren.

Nederland, narcostaat?

Na de moord op advocaat Wiersum werd Nederland regelmatig als ‘narcostaat’ gekwalificeerd in de krantenkoppen. Maar hoe terecht is deze betiteling eigenlijk? De *Van Dale* definieert het woord narcostaat als een “staat waar grootschalige productie van en/of handel in narcotica plaatsvindt” (Van Dale 1999). Dit is een erg ruime definitie die een duidelijke afbakening achterwege laat. De VS staat op nummer drie op de wereldranglijst cocaïnegebruik en ondergaat momenteel een ware crisis op het gebied van opiatengebruik (heroïne, morfine, etc.) (Smith 2017; Felter 2019). Het grootschalige gebruik resulteert logischerwijs ook in een aanzienlijke handel in narcotica in de VS. Toch wordt de VS vrijwel nooit gekwalificeerd als een narcostaat. Definities uit andere (internationale) bronnen geven daarnaast weer hele andere en uiteenlopende omschrijvingen van een narcostaat.¹

Duidelijk is dat er vooralsnog geen universele, helder afgebakende definitie voorhanden is. Wel worden vaak dezelfde voorbeelden genoemd zoals Mexico, Afghanistan, Venezuela en Suriname. Wat de drugsproblematiek in al deze landen gemeen heeft is dat er i) buitensporig veel drugsproductie en -handel plaatsvindt, en ii) er vanuit het drugscircuit significante invloed wordt uitgeoefend op het openbaar bestuur en het bedrijfsleven. Er kan zelfs sprake zijn van een faciliterende rol vanuit het openbaar bestuur ten opzichte van de drugshandel, of nog erger, de complete rol van het openbaar bestuur wordt overgenomen door actoren uit de

drugswereld. In bepaalde delen van Mexico zijn de drugskartels zo machtig dat zij de lokale rechtsorde handhaven, met eigen wetten en regels. In oktober dit jaar werd dit nog maar eens goed duidelijk toen gepoogd werd de zoon van drugsbaron ‘El Chapo’ te arresteren, waarna het Sinaloakartel met bruto geweld afdwong hem gelijk weer vrij te laten (BBC News 2019). Maar ook guerrillaorganisaties in Afghanistan (de Taliban) en Venezuela (de ELN) stimuleren drugsproductie in de gebieden die onder hun controle staan om zo hun strijd te bekostigen.

Zonder een helder afgebakende definitie is het niet makkelijk te zeggen of Nederland een narcostaat is. Maar duidelijk is dat de omvang en ernst van de drugsproblematiek vooralsnog niet te vergelijken is met de eerdergenoemde landen. Met name de invloed vanuit de georganiseerde misdaad op het openbaar bestuur is verwaarloosbaar in vergelijking met deze landen. Burgemeesters worden hier bedreigd en moeten zelfs onderduiken, maar er is geen sprake van grootschalige ambtelijke coöperatie en institutionele corruptie. Wat ons dan ook onderscheidt van deze landen is onze solide rechtsstaat. Maar met de moord op advocaat Wiersum is er direct op deze rechtsstaat een aanval gepleegd en is er een precedent gecreëerd waarbij meer van dit soort aanslagen in de toekomst niet uit te sluiten zijn.

Ondermijning als parasiet in de samenleving

Kenmerkend aan de georganiseerde misdaad in Nederland was dat het zich vooral

---

in het geheim en achter de schermen afspelde. Vooralsnog bleef het geweld in ons land beperkt tot de onderwereld zelf. Maar hier is door de jaren heen verandering in gekomen. Want steeds vaker komt de onderwereld in contact met de bovenwereld en probeert hij deze te beïnvloeden. Dit noemen we ondermijning (Politie 2019). Ondermijning is problematisch omdat het een parasitair karakter heeft. Hoe dieper en breder deze parasiet zich in de samenleving weet te wringen, hoe lastiger het wordt om hem uit te roeien. Niet alleen het openbaar bestuur, maar ook het bedrijfsleven en de individuele burgers krijgen hierdoor te maken met de georganiseerde misdaad.

Vooraf op lokaal niveau proberen criminelen bestuurlijke besluitvorming te beïnvloeden. In 2017 bleek bijna een kwart van de burgemeesters in Nederland bedreigd te zijn door criminelen (Algemeen Dagblad 2017). Hoewel in dezelfde enquête geen enkele burgemeester aangaf hier besluitvorming door te laten beïnvloeden, zijn dit soort cijfers wel erg zorgelijk. In een andere enquête bleek daarnaast dat 40 procent van de ondervraagde gemeenten vermoeden dat criminele infiltranten zich in de gemeentelijke organisatie hebben geprobeerd te nestelen (BN DeStem 2019). Naast burgemeesters krijgen ook notarissen, makelaars, advocaten en tal van andere beroepsgroepen steeds meer te maken met de georganiseerde misdaad.

Als we weer kijken naar Mexico zien wij wat het uiteindelijke resultaat kan zijn van ondermijnende criminaliteit en een afge-

brokkelde rechtsstaat. Er ontstaat een zwijgcultuur uit angst voor represailles. In zo'n cultuur van *plata o plomo* – zilver of lood – worden burgers gedwongen met criminele partijen mee te werken, en riskeren zij hun eigen leven en die van hun dierbaren indien zij weigeren dit te doen. Het geweldsmonopolie en het recht om belasting te heffen is niet meer in handen van de staat, maar van criminele organisaties. Daarnaast bestrijden rivaliserende drugsbendes elkaar voor macht en een groter aandeel op de illegale markt. Drugskartels kunnen handelsconflicten immers niet beslechten in de rechtbank, dus gebruiken ze geweld om dit te doen (Wainwright 2016, 55). Sinds 2006 zijn er in Mexico rond de 150.000 moorden gepleegd gerelateerd aan de georganiseerde misdaad (CNN Español 2019). Ondermijning heeft het openbaar bestuur en veel bedrijfssectoren in Mexico totaal verziekt en gecorrumpeerd. Mexico scoort dan ook bijzonder laag in de wereldwijde Corruptie Perceptie Index (Transparency International 2018).

De georganiseerde misdaad in Nederland

Nederland is op het gebied van handel bij uitstek een transitland. Onze gunstige ligging in Europa, sterke infrastructuur en internationale handelsgeest maken ons een uitermate geschikt land om goederen vanuit de hele wereld door te voeren naar de rest van het continent. Het zijn precies deze kwaliteiten, plus onze liberale drugscultuur, die ons aantrekkelijk maken voor niet alleen drugshandel, maar ook -productie. Sommige drugs, zoals cocaïne en heroïne, hebben een bepaald

---

klimaat nodig om op grote schaal geproduceerd te worden. Voor deze ‘geografisch gebonden narcotica’ geldt Nederland als doorvoerland. Ook voor andere misdrijven zoals mensensmokkel en -handel is Nederland een belangrijk transitland (Kuiper 2019). Maar voor synthetische drugs die in een laboratorium worden gemaakt zoals XTC en amfetamine wordt er in Nederland op zeer grote schaal geproduceerd en vervolgens geëxporteerd naar de rest van Europa (en andere werelddelen). De benodigde grondstoffen en apparatuur worden voornamelijk via de haven van Rotterdam het land in gesmokkeld.

Een ander kenmerk van de georganiseerde misdaad in Nederland is de losse structuur. Waar de politie in de jaren 90 vooral uitging van een piramidestructuur, zoals de mafia in Italië en de VS, is door de jaren heen gebleken dat dit een onterechte aanname was. De Nederlandse georganiseerde misdaad is namelijk veel meer gestructureerd

als een dynamisch netwerk dat continu aan verandering onderhevig is, en waarbij veelal geen sprake is van een duidelijke hiërarchie. Voor de politie betekende dit dat er een andere aanpak nodig was dan in bijvoorbeeld de VS. In plaats van grootschalige, langdurige onderzoeken, waarbij een organisatie in één klap wordt opgerold, wordt nu gestreefd naar een strategie van ‘korte klappen’. Dat betekent kortdurende onderzoeken en snelle ‘prikacties’ met als doel om netwerken te ontwrichten, door vitale schakels in criminele samenwerkingsverbanden aan te pakken (WODC Monitor 2012, 20-21).

Het ‘Wilde Zuiden’

Met de opkomst van synthetische drugs is met name in het zuiden van Nederland de drugsproblematiek enorm groot geworden. Vooral Noord-Brabant en Limburg hebben de laatste jaren de effecten van een uitdijende criminele sector ondervonden. Deze provincies zijn om een aantal redenen zeer

---

gunstig voor de productie van drugs. Ze hebben veel agrarische grond, waar leegstaande stallen als laboratorium kunnen dienen. In Brabant gaven één op de vijf boeren aan wel eens benaderd te zijn om leegstaande ruimtes voor drugsproductie te verhuren (Brabants Dagblad 2019). Daarnaast zijn deze twee provincies gunstig gelegen ten opzichte van de twee grootste havens van Europa; Rotterdam en Antwerpen, en liggen zowel België als Duitsland praktisch om de hoek om de geproduceerde drugs naartoe te smokkelen.

Zodoende riepen tientallen burgemeesters uit Limburg en Brabant gezamenlijk op tot meer steun vanuit het kabinet bij de bestrijding van zware criminaliteit. Ze gaven aan veel te weinig mankracht te hebben om het probleem effectief aan te pakken (Vostermans 2017). De intimidatie vanuit de criminaliteit heeft soms zelfs tot gevolg dat burgemeesters moeten onderduiken (Limburg 2015; Janssen 2010). In september 2019 volgde een brandbrief van burgemeesters vanuit het hele land, waarin onder andere om een structureel ondermijningsfonds werd gevraagd, en werd aangegeven dat de aanpak van de georganiseerde misdaad van alle betrokken partijen een lange adem en continue aandacht vereist (Hielkema 2019).

Een ander ongewenst effect van de synthetische-drugsproductie is het dumpen van drugsafval, met name in het zuiden van het land. Bij het maken van synthetische drugs worden veel schadelijke chemicaliën gebruikt, die na productie vaak in de natuur gedumpt worden. Naast de gezondheids-

risico's voor omwonenden en voorbijgangers, bijvoorbeeld door giftige dampen en explosiegevaar, is het ook zeer slecht voor het milieu. Deze giftige stoffen komen in de grond terecht en vervuilen het grondwater, met alle gevolgen van dien voor flora en fauna. Daarnaast is er nu een alarmerende trend zichtbaar van criminelen die het afval gewoon via het riool laten weglopen. De Brabantse politie gaf aan dat maar liefst 60 procent van het drugsafval tegenwoordig via het riool wordt gedumpt (de Gelderlander 2019). Hierdoor ontstaan gaten in de rioolbuizen en komt vervuild water in het grond- en wateroppervlakte terecht.

Politiek; meer geld, zwaardere straf-toemeting

Minister van Justitie en Veiligheid Ferdinand Grapperhaus erkende recent dat tussen 2005 en 2015 de aanpak van de georganiseerde misdaad nauwelijks prioriteit had in Nederland, mede door de opkomst van het internationale terrorisme (Het Parool 2019a). Al die jaren heeft de georganiseerde misdaad dus als onkruid door kunnen woekeren en hier ondervindt Nederland nu de gevolgen van. Vanuit het gemeentelijk bestuur is er een duidelijk signaal afgegeven dat er meer budget nodig is. Politiekorpschef Erik Akerboom pleit daarnaast ook vooral voor een stabielere uitgavepatroon van de politiek. Waar hij drie jaar geleden 3.000 man moest bezuinigen, moet de politie nu weer met 1.000 man groeien. Voordat deze 1.000 man aangenomen en opgeleid zijn, zijn we zo weer een paar jaar verder gaf hij aan (Het Parool 2019b).

Veiligheid behoort tot de primaire taak van de overheid en dit domein heeft een stabiele begroting die niet aan de waan van de dag onderhevig is. Dit juist omdat de gevolgen zo groot zijn indien blijkt dat we de riem te strak hebben aangetrokken en we achter de feiten aan moeten lopen. Op het gebied van veiligheid kun je beter te veel dan te weinig doen. Hetzelfde kan gezegd worden over de jaren van defensiebezuinigingen, die na een aantal abrupte en zorgwekkende geopolitieke ontwikkelingen om ons heen in het afgelopen decennium toch niet zo gerechtvaardigd bleken te zijn. Ook zal er meer geld voor onderzoek vrij gemaakt moeten worden. Het blijkt dat er op dit moment te weinig (betrouwbare) data is om goede analyses te maken (De Vries 2019). *Big data* zou kunnen helpen met het opmerken van patronen en trends die tot op heden niet opgevallen zijn.

De VVD heeft zich daarnaast ook altijd hard gemaakt voor een zwaardere straftoemeting voor zware delicten. Dit is geen slecht idee, omdat de relatief lage straftoemeting in Nederland één van de redenen is dat ons land een broeinest van criminaliteit is geworden (Univers 2018). Waar in Nederland serieuze drugsdelicten bestraft worden met een paar jaar gevangenisstraf, is dit in veel andere landen wel anders. Dit is een afweging die internationaal opererende criminelen wel degelijk maken in hun vestigingskeuze. Een zwaardere straftoemeting introduceren – ook voor jongeren die zich schuldig maken aan zware misdaden – kan dergelijke criminelen ontmoedigen en afschrikken wanneer zij zelf de balans opmaken. Het is belangrijk om veroor-

deelden perspectief te bieden, maar dit is ondergeschikt aan het stellen van een duidelijke grens door middel van een passende sanctie, zo stellen liberalen (TeldersStichting 2008).

Handhavers; integrale, lokale en internationale bestrijding

De georganiseerde misdaad raakt verschillende segmenten van onze samenleving. Dit betekent dus dat er een integrale aanpak nodig is, waarbij ambtenaren, politie, (fiscale) opsporingsdiensten, financiële dienstverleners en andere relevante actoren nauw betrokken samenwerken en informatie uitwisselen. Minister Grapperhaus kwam na de moord op Derk Wiersum met de suggestie een Nederlandse ‘Drug Enforcement Agency’, zoals in de VS, te vormen. Een aparte dienst die zich enkel met drugsgerelateerde misdaad bezighoudt. Gezien de specialistische kennis en inzet die nodig is om de drugscriminaliteit in Nederland te bestrijden lijkt dit geen onlogisch idee. Maar vanuit het werkveld kwam al snel het signaal dat men daar niet zit te wachten op nog een extra organisatie, maar juist investeringen wil zien in de al bestaande ondermijnings-interventieteams. In deze samenwerkingsverbanden tussen verschillende organisaties wordt namelijk al een dergelijke integrale aanpak nagestreefd (Algemeen Dagblad 2019). Dit lijkt een beter alternatief, omdat nog een extra dienst alleen maar meer bureaucratische rompslomp zal opleveren, terwijl dat nou juist voorkomen moet worden.

Zoals eerder benoemd, vereist de Nederlandse georganiseerde misdaad vanwege zijn

---

netwerkstructuur snelle acties van de politie gericht op de ontworteling van criminele netwerken, en geen langlopende politieonderzoeken. Dit vergt een goed ingelichte en flexibele criminaliteitsbestrijdingsorganisatie die in kan spelen op het dynamische karakter van deze netwerken. Lokale eenheden spelen hierin een cruciale rol. Zo kunnen wijkagenten en maatschappelijke dienstverleners een goed beeld krijgen op de aanwezigheid van criminele activiteiten in bepaalde probleemwijken. Strategische investeringen in dit soort wijken kunnen daarnaast de voedingsbodem voor criminaliteit wegnemen. Minder verpaupering dankzij deze investeringen en zichtbaar meer blauw op straat zullen inwoners de welwillendheid en het vertrouwen geven om mee te werken, en de oren en ogen van de politie te zijn. Ook de verleiding om deel te nemen aan criminele activiteiten wordt hiermee verminderd. Het besteden van publiek geld is hier gerechtvaardigd omdat het direct bijdraagt aan onze veiligheid.

Daarnaast is het belangrijk te erkennen dat de georganiseerde misdaad een grensoverschrijdend probleem is en daarmee een internationale aanpak vereist is. Met name op Europees niveau kunnen wij veel beter samenwerken en gezamenlijk beleid vormen. Dit houdt onder andere uitgebreide informatie-uitwisseling tussen landelijke opsporingsdiensten en meer Europese wetgeving in. Instanties als Europol en Eurojust moeten grondige politieke en justitiële samenwerking tussen EU-lidstaten garanderen. Dit moet zich echter niet slechts beperken tot bilaterale samenwerkingsverbanden zoals

tot nu toe vaak het geval is geweest. Er moet worden gestreefd naar multilaterale informatie-uitwisseling, zodat EU-brede analyses gemaakt kunnen worden (Van der Laan 2017). Hoewel liberalen veel waarde hechten aan het subsidiariteitsbeginsel, is hier wel duidelijk een taak weggelegd voor de EU.

Poortwachters; ken uw klant

Een probleem waar veel criminelen tegenaan lopen is dat het niet gemakkelijk is geld met illegale herkomst uit te geven in de bovenwereld zonder verdenkingen op te roepen. In de onderwereld gaan transacties veelal in cash, om zo geen digitaal spoor achter te laten. De vraag is vervolgens hoe deze grote hoeveelheden contant geld uitgegeven kunnen worden zonder dat daar vraagtekens bij gezet worden. Waar kleine, onervaren criminelen nog wel eens in de fout gaan door bijvoorbeeld een peperdure sportauto te kopen, terwijl zo'n aankoop absoluut niet binnen hun financiële profiel past, gaat de georganiseerde misdaad hier meestal wel geraffineerd mee om. Het vermengen van geld afkomstig uit de onderwereld met geldstromen in de bovenwereld noemen we witwassen. Hier draait het om het verhullen van de criminele afkomst van geldsommen en het verbreken van het zogeheten 'papierend spoor'. Vaak gebeurt dit door crimineel geld te 'integreren' in geldstromen van legale ondernemingen. Winkels waar nog veel met cash wordt betaald worden hier vaak voor gebruikt, denk bijvoorbeeld aan een kapperszaak of nagelsalon. Maar ook bedrijfstakken waar prijsvorming sterk fluctueert en weinig transparant is, zoals vastgoed, zijn bekende risicosectoren. Vervolgens

---

wordt het geld vaak via brievenbusfirma's en 'shell companies' weggesluisd naar belastingparadijzen als Zwitserland en Panama, waar sterke bankgeheimwetten anonimiteit garanderen voor de criminele rekeninghouders.

De Europese Centrale Bank heeft opgeroepen tot strengere antiwitwasregulering in de EU-lidstaten, zo ook in Nederland. In de financiële sector moesten dienstverleners sterke maatregelen treffen op het gebied van 'customer due diligence', waarbij dienstverleners goed in kaart moeten brengen wie hun klanten zijn en wie de uiteindelijk belanghebbenden – ook wel 'Ultimate Beneficial Owners' (UBO's) genoemd – van juridische entiteiten (vennootschappen, stichtingen, verenigingen, etc.) zijn. Eveneens moeten verdachte transacties en stortingen naar de bevoegde opsporingsinstanties gecommuniceerd worden. Hierop kreeg ING in 2018 een recordboete van het Openbaar Ministerie, waarbij uiteindelijk geschikt werd voor 775 miljoen euro, omdat de bank ernstig nalatig bleek te zijn geweest in zijn antiwitwasbeleid (RTLZ 2018). Niet alleen ING, maar ook andere Nederlandse banken zoals de Rabobank bleken de zaken niet op orde te hebben. ABN AMRO wordt momenteel ook onderzocht op verdenking van nalatigheid (Accountancy van Morgen 2019; Accountant 2019).

Vanaf 2020 zal in Nederland naar aanleiding van een EU-richtlijn een UBO-register komen, waarin alle uiteindelijk belanghebbenden die meer dan 25 procent eigenaarschap of zeggenschap hebben over juridische entiteiten geregistreerd zullen worden. De VVD

merkte eerder dit jaar op dat het plan in de huidige vorm nogal wat gebreken vertoont. Poortwachters (banken, verzekeraars, notarissen, etc.) krijgen slechts gedeeltelijke informatie over de UBO's (weinig effectief), en niet alleen poortwachters, maar iedereen – dus ook kwaadwillende personen – krijgen toegang tot deze informatie (VVD 2019). Veel ondernemers spraken hun onvrede hierover uit, uit angst om doelwit te worden van kidnappings en inbraken (NOS 2019). Daarnaast stelde de VVD dat ook moskeeën en kerken in het register opgenomen moeten worden (BNR 2019). Niet onlogisch, aangezien deze wetgeving niet alleen bedoeld is om criminelen op te sporen, maar ook om terrorismefinanciering te voorkomen (Kamer van Koophandel 2019). Een uitgebreider UBO-register is dus nodig om echt effectief te zijn, maar moet daarnaast wel beter afgeschermd worden om de privacy en veiligheid van UBO's te waarborgen. Dergelijke maatregelen leveren een beperking op de vrije markt, maar tevens hier geldt dat onze veiligheid en het beschermen van onze rechtsstaat deze maatregelen rechtvaardigen. Een reputatie als witwasparadijs zou ons daarnaast politiek gezien schaden op het wereldtoneel.

Verslaving; een maatschappelijke gezondheidskwestie

Ook aan de vraagzijde van de drugsproblematiek wordt gezocht naar een oplossing. Een veel geopperd idee is het volledig legaliseren van wiet en XTC. Hoewel ik de legalisering hiervan voorsta op andere gronden, namelijk de zeer beperkte maatschappelijke en persoonlijke schade van deze soorten drugs

(in vergelijking met bijvoorbeeld alcohol), vermoed ik dat het effect op de georganiseerde misdaad niet tot nauwelijks merkbaar zal zijn. Het grootste gedeelte van de XTC-productie is immers bestemd voor het buitenland (Van Laar 2018). Om de XTC-productie in Nederland een halt toe te roepen zou dus een Europese, of eigenlijk zelfs mondiale legalisering nodig zijn. Dit lijkt in ieder geval in de komende jaren een onrealistisch vooruitzicht. Bovendien blijven veelgebruikte harddrugs als amfetamine en cocaïne nog steeds illegaal en blijft de onderwereld daarmee in stand.

Het zijn echter de verslavende harddrugs waar wel op de korte termijn iets aan gedaan kan worden. Namelijk door gebruikers (die vaak ook inzien hoe zelfdestructief hun gedrag is, anders dan de recreatieve drugsgebruiker) te stimuleren mee te werken aan afkickprogramma's en ze te behandelen als patiënten in plaats van criminelen. Deze

benadering heeft in Portugal in ieder geval bijzonder goede resultaten laten zien. In dit land werd in 2001 besloten het drugsbeleid radicaal te hervormen. Reden hiertoe was een heersende opioïdecrisis in het land en het enorme aantal HIV-besmettingen als gevolg daarvan. Hoewel drugshandel nog even zwaar als daarvoor werd bestraft, werden drugsgebruikers voortaan gedagvaard voor een commissie bestaande uit één juridische medewerker en twee medische en maatschappelijke dienstverleners. Per geval werd er gekeken of er sprake was van problematisch drugsgebruik. Bij structureel gebruik werd de beschuldigde de keuze geboden deel te nemen aan een ontwenningprogramma of een boete te betalen. Veelal werd voor de eerste optie gekozen. Tussen 1999 en 2015 daalde het aantal gevallen van drugsoverdosis met 80 procent. Druggerelateerde veroordelingen, waaronder drugshandel, daalden met 40 procent (Drug Policy Alliance 2018).

Slotsom

Het is belangrijk om te beseffen dat drugs-criminaliteit gezien moet worden als een probleem dat nooit volledig kan worden voorkomen. Daar is deze markt te lucratief voor. Daar waar de ene drugs-crimineel wordt gearresteerd, zullen er één, zo niet meerdere andere criminelen het gat weer opvullen (het zogeheten 'hydra-effect', vernoemd naar het Hydra monster uit de Griekse mythologie). Beheersing van het probleem moet dan ook de doelstelling zijn. De combinatie van meer geld, hogere straffen, integrale en multidimensionale bestrijding en meer verantwoordelijkheid bij de poortwachters kan dit mogelijk maken.

Ook aan de vraagkant valt terrein te winnen door drugsverslaving te behandelen als een gezondheidskwestie in plaats van een crimineel vergrijp. Beheersing is een meer realistische doelstelling dan de drugs-criminaliteit willen uitroeien, en voorkomt daarnaast dat te vergaande maatregelen liberale kernwaarden als privacy in het geding brengen. Dit past ook bij het liberale idee dat we huiverig moeten zijn voor het streven naar een idealistische, utopische samenleving, waar dit soort problemen niet langer bestaan. Maar de moord op Derk Wiersum heeft duidelijk gemaakt dat we het probleem op dit moment verreweg van beheersen. Het heeft te lang geduurd, maar het is zeker nog niet te laat om nu eens *echt* iets te doen aan de drugs-criminaliteit in ons land. Nederland is dan misschien geen narcostaat, maar laten we dat ook vooral niet worden.

drs. W.J. Derksen is wetenschappelijk medewerker bij de TeldersStichting en eindredacteur van Liberale Reflecties.

Literatuurlijst

- 'Brabantse boeren zwijgen over drugs-criminelen, ze hebben meer last van de overheid', *Brabants Dagblad*, 18 oktober 2019, URL: <https://www.bd.nl/brabant/brabantse-boeren-zwijgen-over-drugs-criminelen-ze-hebben-meer-last-van-de-overheid~a9252cb3/>, geraadpleegd op 28 oktober 2019.
- 'Burgemeesters open en bloot in de frontlinie in strijd tegen ondermijning', *BN DeStem*, 29 juni 2019, URL: <https://www.bndestem.nl/brabant/burgemeesters-open-en-bloot-in-de-frontlinie-in-strijd-tegen-ondermijning~afbe94ef/>, geraadpleegd op 27 oktober 2019.
- 'Burgermeester Jos Som moest onderduiken voor motorbendes', *1Limburg*, 8 juli 2015, URL: <https://www.1limburg.nl/burgemeester-jos-som-moest-onderduiken-voor-motorbendes>, geraadpleegd op 29 oktober 2019.
- 'Geen 'FBI-eenheid', wel 350 man tegen drugs-maffia', *Algemeen Dagblad*, 4 oktober 2019, URL: <https://www.ad.nl/binnenland/geen-fbi-eenheid-wel-350-man-tegen-drugsmaffia~a0851947/>, geraadpleegd op 1 november 2019.
- 'Grapperhaus: "Te weinig prioriteit voor aanpak georganiseerde misdaad"', *Het Parool*, 3 oktober 2019a, URL: <https://www.parool.nl/nederland/grapperhaus-te-weinig-prioriteit-voor-aanpak-georganiseerde-misdaad~bdf27306/>, geraadpleegd op 31 oktober 2019.
- 'Hoekstra: witwasboete Rabobank zorgwekkend', *Accountancy van morgen*, 21 maart 2019, URL: <https://www.accountancyvanmorgen>.

---

nl/2019/03/21/hoekstra-witwasboete-rabobank-zorgwekkend/, geraadpleegd op 5 november 2019.

- ‘ING schikt zaak over witwaspraktijken en betaalt 775 miljoen euro’, *RTL Z*, 4 september 2018, URL: <https://www.rtlz.nl/beurs/bedrijven/artikel/4403876/ing-schikt-zaak-over-witwaspraktijken-en-betaalt-775-miljoen-euro>, geraadpleegd op 5 november 2019.

- ‘Korpschef Akkerboom: politie zit Taghi op de hielen’, *Het Parool*, 3 oktober 2019b, URL: <https://www.parool.nl/nederland/korpschef-akkerboom-politie-zit-taghi-op-de-hielen~b1dfc59b/>, geraadpleegd op 1 november 2019.

- ‘Kwart burgermeesters bedreigd door criminelen’, *Algemeen Dagblad*, 5 oktober 2017, URL: <https://www.ad.nl/binnenland/kwart-burgemeesters-bedreigd-door-criminelen~a56dec88/>, geraadpleegd op 26 oktober 2019.

- ‘Lo que debes saber sobre la guerra contra las drogas en México’, *CNN Español*, 21 oktober 2019, URL: <https://cnnespanol.cnn.com/2019/10/21/lo-que-debes-saber-sobre-la-guerra-contra-las-drogas-en-mexico/>, geraadpleegd op 4 november 2019.

- ‘VVD wil ook moskeeën en kerken in anti-witwasregister’, *BNR*, 6 november 2019, URL: <https://www.bnr.nl/nieuws/binnenland/10394216/vvd-wil-ook-moskeeën-en-kerken-in-anti-witwasregister>, geraadpleegd op 6 november 2019.

- ‘Why drug criminals are headquartered in the Netherlands’, *Universonline*, 9 oktober 2018, URL: <https://universonline.nl/2018/10/09/drug-criminals-headquartered-netherlands>, geraadpleegd op 1 november 2019.

- ‘Witwasboete ABN Amro mogelijk 450 miljoen’, *Accountant*, 2 oktober 2019, URL: <https://www.accountant.nl/nieuws/2019/10/witwasboete-abn-amro-mogelijk-450-miljoen/>, geraadpleegd op 5 november 2019.

www.accountant.nl/nieuws/2019/10/witwasboete-abn-amro-mogelijk-450-miljoen/, geraadpleegd op 5 november 2019.

- ‘El Chapo: Mexican police free drug lord’s son as Culiacán battle erupts’, *BBC News*, 18 oktober 2019, URL: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-50092641>, geraadpleegd op 27 november 2019.

- De Beaufort, F., Hermans, L., e.a., *Veilige basis voor vrije burgers. Duidelijke liberale aanpak van veelvoorkomende criminaliteit*, Den Haag, 2008.

- Drug Policy Alliance, *Drug Decriminalization in Portugal: Learning from a Health and Human-Centered Approach*, New York, 2019.

- Felter, C., ‘The U.S. opioid epidemic’, *Council on Foreign Relations*, 17 september 2019, URL: <https://www.cfr.org/backgrounders/us-opioid-epidemic>, geraadpleegd op 6 november 2019.

- Hielkema, D., ‘Burgemeesters doen noodoproep aan Den Haag om drugseconomie tegen te gaan’, *Het Parool*, 16 september 2019, URL: <https://www.parool.nl/nederland/burgemeesters-doen-noodoproep-aan-den-haag-om-drugseconomie-tegen-te-gaan~bd478764/>, geraadpleegd op 31 oktober 2019.

- Janssen, H., ‘Burgemeester van Helmond ondergedoken na bedreiging’, *Omroep Brabant*, 1 december 2010, URL: <https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/113789/Burgemeester-van-Helmond-ondergedoken-na-bedreiging>, geraadpleegd op 29 oktober 2019.

- Jonker, J., ‘Ondernemers vrezen anti-witwasregister: ‘Crimineel kan slachtoffer uitkiezen’, *NOS Nieuws*, 6 november 2019, URL: <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2309253-ondernemers-vrezen-anti-witwasregister-crimineel-kan-slachtoffer>

---

fer-uitkiezen.html, geraadpleegd op 6 november 2019.

- Kamer van Koophandel, 'De belangrijkste vragen over het UBO-register', 1 november 2019, URL: <https://www.kvk.nl/advies-en-informatie/top-5/de-belangrijkste-vragen-over-het-ubo-register/>, geraadpleegd op 7 november 2019.

- Kuiper, M., 'Nederland is nu 'transitland voor mensensmokkel'', *NRC Handelsblad*, 26 mei 2019, URL: <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/05/26/nederland-is-nu-transitland-voor-mensensmokkel-a3961645>, geraadpleegd op 1 november 2019.

- Van Laar, M., 'Kanttekeningen bij legalisering XTC', *Trimbos-instituut*, 24 oktober 2018, URL: <https://www.trimbos.nl/actueel/blogs/blog/kanttekeningen-bij-legaliseren-xtc>, geraadpleegd op 27 november 2019.

- Politie, 'Ondermijning', URL: <https://www.politie.nl/themas/ondermijning.html>, geraadpleegd op 26 oktober 2019.

- Smith, O., 'Mapped: The word according to cocaine consumption', *The Telegraph*, 19 oktober 2017, URL: <https://www.telegraph.co.uk/travel/maps-and-graphics/cocaine-consumption-by-country/>, geraadpleegd op 28 oktober 2019.

- Transparency International, 'Corruption Perception Index 2018', URL: <https://www.transparency.org/cpi2018>, geraadpleegd op 1 november 2019.

- Van der Laan, F., *Grensoverschrijdende georganiseerde criminaliteit*, themastudie van het Instituut Clingendael, Den Haag, 2017.

- Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, *Een verlanglijst tegen witwassen en terrorismefinanciering*, Den Haag, 2019.

- Vorstermans, R., 'Aanpak zware criminaliteit schiet niet op', burgemeesters luiden noodklok', *Omroep Brabant*, 8 juli 2017, URL: <https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/230949/Aanpak-zware-criminaliteit-schiet-niet-op-burgemeesters-luiden-noodklok>, geraadpleegd op 28 oktober 2019.

- De Vries, I., 'Drugspolitie? 'We hebben veel te weinig data'', *Metronieuws*, 5 september 2019, URL: <https://www.metronieuws.nl/in-het-nieuws/2019/09/drugspolitie-we-hebben-veel-te-weinig-data>, geraadpleegd op 1 november 2019.

- Wainwright, T., *Narconomics: How to Run a Drug Cartel*, New York, 2016.

---

1. Vocabulary.com: "narco-state: an area that has been taken over and is controlled and corrupted by drug cartels and where law enforcement is effectively nonexistent".

Lexico.com: "narco-state: a country whose economy is dependent on the trade in illegal drugs"

Yourdictionary.com: "narco-state: a country that is heavily involved in the trafficking or production of illegal drugs"

